

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

תורה – דברים פרק יב'

(טו) רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר בברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו בעצבי וכאיל: (טו) רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר בברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו בעצבי וכאיל: (טו) לחוד בכל רעות נפשך תכוס ותיכול בשרא בברכתא דניי אלהך די יתב לך בכל קרויך מסאבא ודביא יכלנה בבשר טביא ואילא:

(טז) רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו במים: (טז) רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו במים: (טז) לחוד דמא לא תיכלון על ארעא תשדנה במיאי:

(יז) לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנה ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתך ותרומת ידך: (יז) לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנה ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתך ותרומת ידך: (יז) לית לך רשו למיכל בקרויך מעשר עבדך חמור ומשחה ובכורי תורה וענף וכל נדרי די תדר ונדבתך ואפרשות ידך:

(יח) כי אם לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמתך לפני יהוה אלהיך בכל משלח ידך: (יח) כי אם לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמתך לפני יהוה אלהיך בכל משלח ידך: (יח) אלהו קדם יי אלהך תיכלנה באתרא די יתדעי יי אלהך בה את וברך וברתך ועבדך ואמתך ולואה די בקרויך ותחדי קדם יי אלהך בכל אושטות ידך:

(יט) השמור לך פן תעזב את הלוי כל ימיה על אדמתך: (יט) השמור לך פן תעזב את הלוי כל ימיה על אדמתך: (יט) אסתמר לך די למא תשבוק ית לואי כל ימיה על ארעה:

רש"י

תשפכנו כמים – לומר לך שאין לך כסוי ד"א הרי הוא כמים להכשיר את הזרעים: (יז) לא תוכל – זא הכתוב ליתן לא תעשה על הדבר: לא תוכל – רבי יהושע בן קרחה אומר יכול אתה אצל אינך רשאי. כיוצא בו ואת היבוס יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם יכולים היו אלא שאינו רשאי לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה ולא יבוסים היו אלא חתיים היו אלא על שם העיר שמה יבוס כן מפורש בפרקי דר' אליעזר והוא שנאמר כי אם הסיך העורים והפסחים. לורות שכתבו עליהם את השבועה: ובכרת בקרך – אזהרה לכהנים: ותרומת ידך – אלו הזכורים:

(יח) לפני ה' – לפני מן החומה: והלוי אשר בשעריך – אם אין לך לתת לו מחלקו כגון

(טו) רק בכל אות נפשך – זמה הכתוב מדבר אם צבצר תאוה להחירה להם בלא הקרבת אימורים הרי אמור במקום אחר כי ירחיב ה' את גבולך וגו' ואמרת אוכלה צבצר וגו' זמה זה מדבר בקדשים שנפל בהם מום שיפדו ויאכלו בכל מקום יכול יפדו על מום עובר ת"ל רק: תזבח ואכלת – אין לך בהם היתר גיזה וחלב אלא אכילה על ידי זביחה: הטמא והטהור – לפי שזא מכח קדשים שנאמר בהם והצבצר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הולך להחיר בו שטמא וטהור אוכלים בקערה אחת: כלבי וכאיל – שאין קרבן זא מהם: כלבי וכאיל – לפוטרו מן הזרוע והלחיים והקצה:

(טז) רק הדם לא תאכלו – אע"פ שאמרתי שאין לך בו זריקת דם בזבח לא תאכלנו:

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

מעשר ראשון תן לו מעשר עני חין כך מעשר
 עני הזמינהו על שלמך:
 (יט) השמר כך – ליתן לא תעשה על הדבר:
 על אדמתך – אבל בגולה אינך מוזהר עליו
 יותר מעניי ישראל:

נביא – ישעיה פרק נו' ב'-ו'

(ב) אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וְבֶן אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שִׁמֵּר שֶׁבֶת מִחֲלָלוֹ וְשִׁמֵּר יָדוֹ
 מִמַּעֲשוֹת כָּל רָע: (ב) טובי אנש דיעבד דא ובר אנשא דיתקף בה יטר שבתא מאחלותה
 ויטר ידוהי מלמעבד כל דביש:
 (ג) וְאֵל יֹאמֶר בֶּן הַנְּכָר הַנְּלוֹה אֶל יְהוָה לֵאמֹר הִבְדֵּל יִבְדִּילְנִי יְהוָה מֵעַל
 עַמּוֹ וְאֵל יֹאמֶר הַסְּרִיס הֵן אֲנִי עֵץ יְבֹשׁ: (ג) ולא יימר בר עממין דמתוסף על עמא
 דיי למימר אפרשא יפרשנני יי מעל עמה ולא יימר סריסא הא אנא חשיב כאע יביש:
 (ד) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה לְסְרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבָּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בְּאֲשֶׁר חָפְצָתִי
 וּמְחֻזְקִים בְּבְרִיתִי: (ד) ארי כדנן אמר יי לסריסא דיטרון ית יומי שביא דילי ומתרען
 בדצבנא ומתקפין בקימי:
 (ה) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֻמּוֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב מִבְּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֲתֵן
 לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת: (ה) ואתן להון בבית מקדשי ובארע בית שכנתי אתר ושום דטב
 מבנין ומבנן שום עלם אתן להון דלא יפסוק:
 (ו) וּבְנֵי הַנְּכָר הַנְּלוֹיִם עַל יְהוָה לְשָׁרְתוּ וּלְאַהֲבָה אֶת שֵׁם יְהוָה לְהִיּוֹת לוֹ
 לְעֹבְדִים כָּל שִׁמֵּר שֶׁבֶת מִחֲלָלוֹ וּמְחֻזְקִים בְּבְרִיתִי: (ו) ובני עממיא דמתוספין על
 עמה דיי לשמשותה ולמרחם ית שמא דיי למהוי ליה לעבדין כל דיטר שבתא
 לאחלותה ומתקפין בקימי:

רס"ז

(ב) יעשה זאת – שומר שבת וגו':
 (ג) הדלל יבדילני ה' מעל עמו – למה
 אחגייר הלל הקב"ה יבדילני מעל עמו
 כשישלים שרכס. ואל יאמר הסריס – למה
 איטיב דרכי ומעללי הן אני כעץ יבש מאין
 זכרון:
 (ד) ומחזיקים – אוחזים:

כתובים – תהילים פרק קח יג'-יד' פרק קט א'-ג'

(יג) הִבֵּה לָנוּ עֲזָרַת מִצָּר וְשׂוּא תְּשׁוּעַת אָדָם: (יג) הב לן סעדא מן מעיאי דמגן פורקנא דבר
 נשא:
 (יד) בַּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חֵיל וְהוּא יְבוֹס עֲרִינוֹ: (יד) באלהא נעביד חילא והוא ידושש מעיקנא:
 (א) לְמַנְצֵחַ לְדָוִד מִזְמוֹר אֱלֹהֵי תְהַלְתִּי אֵל תַּחֲרָשׁ: (א) לשבחא על יד דוד תושבחא
 אלהים שבחתי לא תשתוק:
 (ב) כִּי פִי רָשַׁע וּפִי מְדַמָּה עָלַי פִּתְחוּ דַּבְּרוּ אֶתִּי לְשׁוֹן שִׁקָּר: (ב) ארום פומא דרשיעא
 ופומא דנכלא עלי פתחין מלילו עמי לישן דשקר:

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

(ג) וְדַבְרֵי שְׁנָאָה סְבִיבֵי וַיִּלְחַמוּנֵי חָנָם: (א) וממלתי סנותא חזרו יתי ואגינו עמי מגן:

רש"י

(א) אלהי תהלתי אל תחרש – על כל ישראל (3) כי פי רשע – עשו:
נאמר:

משנה – בכורות פרק ח'

(א) יש בכור לנחלה ואינו בכור לפהו, בכור לפהו ואינו בכור לנחלה, בכור לנחלה ולפהו, יש שאינו בכור לא לנחלה ולא לפהו. איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לפהו, הבא אחר הנפלים שיצא ראשו חי, וכן תשעה שיצא ראשו מת, והמפלת כמין בהמה חיה ועוף, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, עד שיהא בו מעורת האדם. המפלת סנדל, או שליא, ושפיר מרקם, והיוצא מחתה, הבא אחריהו, בכור לנחלה ואינו בכור לפהו. מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה, עודה שפחה ונשתחררה, עודה נכרית ונתגירה, משבאת לישראל ילדה, בכור לנחלה ואינו בכור לפהו. רבי יוסי הגלילי אומר, בכור לנחלה ולפהו, שנאמר (שמות יג), פטר כל רחם בבני ישראל, עד שיפטרו רחם מישראל. מי שהיולו בנים ונשא אשה שלא ילדה, נתגירה מעברת, נשתחררה מעברת, ילדה היא וכהנת, היא ולויה, היא ואשה שכבר ילדה, וכן מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בן תשעה לראשון, או בן שבעה לאחרון, בכור לפהו ואינו בכור לנחלה. איזהו בכור לנחלה ולפהו, המפלת שפיר מלא דם, מלא מים, מלא גנינים, המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים, המפלת יום ארבעים, הבא אחריהו, בכור לנחלה ולפהו:

תשעה מת שיאל ראשו – והחזירו, ויאל אחיו, הוא בכור לנחלה. דהא ראשון לא חשיב, דאין לבו דוה עליו, ולענין כהן לאו פטר רחם הוא. אבל יאל ראש בן תשעה חי ואחר כך החזירו ומת, בכור לנחלה נמי לא הוא זה הבא אחריו: וכן המפלת בהמה כו' – למפטר מנחלה לא חשיב, דאין הלז דוה עליהם. אבל פטר רחם מיהא הוי: וחכמים אומרים עד שהיא בו מאורת אדם – לא חשיב פטר רחם, והבא אחריו הוא בכור לכהן. והלכה כחכמים: סנדל – חתיכת צמר עשויה כדמות סנדל, ואין לה מורת אברים, ורגילה לבוא עם ולד. ולשון סנדל יש מפרשים שנאו ודל: או שליא – דאין שליא לבו ולד אלא שנימות,

רע"ב – (א) יש בכור לנחלה – ליטול פי שנים: ואינו בכור לכהן – לכת לכהן פדיונו חמשת סלעים: הבא אחר הנפלים – כגון שהיו תאומים, אחד מהם נפל שלא כלו לו חדשיו ואחד כלו לו חדשיו, והנפל שלא כלו לו חדשיו יאל ראשו חי והחזירו, וקדמו אחיו ויאל, זה האחרון בכור לנחלה. דראשון לא הפסידו, ורע"ג דיציאת הראשון חשיבה לידה מעליא. וטעמא, משום דכתיב ראשית אונו, מי שלב אצלו דוה עליו אם מת, יאל נפל שהוציא ראשו ראשון ללאו בר קיימא, [הוא] דאין לבו דוה עליו. אבל לענין פטר רחם, פטור האי ולד [ואחרון], דבפטר רחם תלה רחמנא, והרי הראשון פטר את הרחם: וכן

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

ואין ידוע אי זה ולד של ישראל: או היא ולויה – ולויה נמי בנה פטור מחמש סלעים. כדלמךן צפרק קמא: או היא ואשה שכבר ילדה – ואין ידוע איזה בנה: צכור לכהן – ובעלה של מצכרת חייב חמש סלעים לכהן, דהא בן זכר יק לו כל היכא דאיתיה: ולא לנחלה – דהא לא ידע צריה דמאן הוא: וכן מי שלא שהתה כו' – הוא צכור לכהן, והוא יפדה את עצמו. ולא לנחלה, דהא לא ידע מאן ירית. ואפילו כפשוטו לא ירית, דהאי מדחי ליה לגבי האי והאי מדחי ליה לגבי האי. ומתניתין דקתני ולא לנחלה, על הבא אחריו קאמר, שהבא אחריו אינו צכור לנחלה, דשמא זה הספק בן האחרון הוא: מלא גנינים – מלא גוונים הרבה. פירוש אחר, תולעים. שהשפיר עשוי כולו חתיכות קטנות דקות דומות לתולעים: דגים וחגבים – לאו ולא נינהו, ללא נאמרה בהן יצירה כאלם: יום ארבעים – משנתעברה. מיא בעלמא נינהו ואין כאן ולד, עד למחרת יום ארבעים, דארבעים יום הוא יצירת הולד:

(ב) יוצא דפן והבא אחריו, שניהם אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן. רבי שמעון אומר, הראשון לנחלה, והשני לחמש סלעים:

ראשון לא הוא, דפטור רחם בעינו. ושני נמי לא הוא צכור לכהן, דצכור לרחם ואינו צכור לולדות כגון זה שהיה ולד קודם לכן, אינו צכור: ר' שמעון אומר הראשון לנחלה – סבר, וילדו, אף יולא דופן במשמע: והשני לחמש סלעים – סבר, צכור לרחם אע"פ שאינו צכור לולדות הוא צכור, ואין הלכה כרבי שמעון:

(ג) מי שלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים, נותן חמש סלעים לכהן. מת אחר מהן בתוך שלשים יום, האב פטור. מת האב והבנים קימים, רבי מאיר אומר, אם נתנו עד שלא חלקו, נתנו. ואם לאו, פטורין. רבי יהודה אומר נתחייבו נכסים. זכר ונקבה, אין פאן לכהן פלום:

רע"ב – (ג) וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים – לאחד מהן צכור: האב פטור – דמאי למימר הבכור מת. וכשמת הבן קודם שלשים אינו חייב צדיון. ועכשיו שהדבר

ומיהו פטר רחם הוי: ושפיר מרוקס – חתיכה של צפר שמרוקס בה אורת העובר. ועל שם שעשויה כשפופרת של צילה, קרויה שפיר: והיולא מחותך – שנחתך אבר אבר ובדרך זה ילא כולו. אבל ראש מחותך, לא פטר אם קדם אחיו וילא קודם יצאת רוב אברי המחותר, והוי נמי צכור לכהן: שכבר ילדה – דלענין נחלה דאב כתיב ראשית אונן, ולענין כהן חלה רחמנא צפטר רחם: עודה שפחה – אפילו עודה שפחה בלידה ראשונה ונשתחררה עכשיו. או נכרית ונתגיירה ומשצאת ליד ישראל ילדה, נמי הוא צכור לנחלה, שהרי לא היו לזה בני: ר' יוסי הגלילי אומר צכור לנחלה ולכהן – דבנים הנולדים בנכריותה לא פטרי. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: נתגיירה מעוברת – ובעלה עמה וילדה, הרי אותו ולד צכור לכהן, דפטור רחם הוא בישראל. ולא לנחלה, דכיון דהורתו שלא בקדושה לאו בר נחלה הוא, דזרע נכרי רחמנא אפקריה, דכתיב (יחזקאל כג) זרמת סוסים זרמתם: ילדה היא וכוהנת – צת ישראל מצכרת שילדה עם כוהנת מצכרת,

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

אומר נחשיצו הנכסים – קסבר, האחים שחלקו יורשים הן, דיך צריכה לומר כל אחד זכה בחלקו, ומלוה על פה גובה מן היורשים. והלכה כר' יהודה: זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום – לאמר ליה הנקבה יראה ראשונה, והמוציא מחזרו עליו הראיה:

לאו פטורים – לסבר ר' מאיר, האחין שחלקו בנכסי אביהן דין לקוחות יש להן, לפי שאין צריכה לכל אחד על ירשתו, אלא הרי הן כאילו קנו זה מזה כל אחד חלקו, ואלו החמש סלעים היה חוב על אביהן כמלוה על פה ומלוה על פה אינה גובה מן הלקוחות, הלכך אם חלקו עד שלא נתנו פטורים: ר' יהודה

(ה) שתי נשים שלא בפרו וילדו שני זכרים, נותן עשר סלעים לפהן. מת אחד מהן בתוך שלשים יום, אם לכהן אחד נתן, יחזיר לו חמש סלעים. אם לשני כהנים נתן, אינו יכול להוציא מידם. זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה, נותן חמש סלעים לפהן. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות, אין כאן לפהן כלום. אחת בפרה ואחת שלא בפרה וילדו שני זכרים. נותן חמש סלעים לפהן. מת אחד מהן בתוך שלשים יום, האב פטור. מת האב והבנים קימין, רבי מאיר אומר, אם נתנו עד שלא חלקו, נתנו. ואם לאו, פטורין. רבי יהודה אומר, נתחייבו נכסים. זכר ונקבה, אין כאן לפהן כלום:

זכרים האחד זכור, ואם האחת ילדה זכר ונקבה נמלא שחברתה ילדה זכר לבדו והוא זכור, ואותו שעם הנקבה פטור, שמה נקבה יראה ראשון: אין לכהן כלום – לאיכא למימר הנקבות יראו תחלה ואין כאן זכור: האב פטור – דמאי למימר בן המזכרת מה: נתנו עד שלא חלקו – כו'. כדפרישנא לעיל. והלכה כר' יהודה: זכר ונקבה – יש לומר אותה שלא זכרה ילדה הנקבה ואין כאן זכור:

רע"ב – (ד) שתי נשים – של איש אחד. וילדו שני זכרים במחזור, שנתערבו: אם לכהן אחד נתן – פדיון שניהם, יחזיר לו הכהן חמש סלעים, הואיל ומת בחוד שלשים ואיגלאי מלתא דנפל הוא ושלל כדן שקל: אן יכול להוציא מידם – דכל חד וחד מדחי ליה ואומר הריני מחזיק בם בשביל פדיון החי: או שני זכרים ונקבה – ילדו הנשים שלו במחזור: נותן חמש סלעים לכהן – דממה נפשך חד הוא זכור, אם האחת ילדה שני

(ה) שתי נשים של שני אנשים שלא בפרו וילדו שני זכרים, זה נותן חמש סלעים לפהן, וזה נותן חמש סלעים לפהן. מת אחד מהן בתוך שלשים יום, אם לכהן אחד נתנו, יחזיר להן חמש סלעים. אם לשני כהנים נתנו, אינו יכולין להוציא מידם. זכר ונקבה, האבות פטורין, והבן חייב לפדות את עצמו. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ונקבות, אין כאן לפהן כלום:

דוחד אמר ליה לכהן הנקבה שלי היא: והבן חייב לפדות את עצמו – דמכל מקום זכור הוא: שתי נקבות וזכר – יש לומר האחת ילדה נקבה והאחרת זכר ונקבה והנקבה יראה תחלה, הלכך אין כאן לכהן כלום. וכן שני זכרים ושתי נקבות:

רע"ב – (ה) מת אחד – מן הולדות: יחזיר להם חמש סלעים – ויחלקו שני האבות. והני מיילי כשכתב אחד מהן הרשאה לחזרו, אבל אם לא כתב אחד מהן הרשאה לחזרו, כי אזיל חד מנייהו לגבי כהן דחי ליה לומר בנק דחי וכי אזיל אידיך דחי ליה לומר בנק החי: זכר ונקבה האבות פטורים – דכל חד

(ו) אחת בפרה ואחת שלא בפרה של שני אנשים, וילדו שני זכרים, זה שלא בפרה אשתו, נותן חמש סלעים לפהן. זכר ונקבה, אין כאן לפהן כלום. מת

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

הַבּוֹבְתוֹךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שִׁנְתָּנוּ לְבַהֵן, יַחֲזִיר (לוֹ חֲמֵשׁ סְלָעִים). לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן, יִתֵּן. מֵת בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, בְּיוֹם שֶׁלִּפְנֵינוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם נָתַן, לֹא יִטּוֹל. וְאִם לֹא נָתַן, לֹא יִתֵּן. מֵת הָאֵב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּחֻזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה, עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שֶׁנִּפְדָּה. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּחֻזְקַת שֶׁנִּפְדָּה, עַד (שִׁיבִיא רְאִיָּה) שֶׁלֹּא נִפְדָּה. הוּא לְפָדוֹת וּבָנוּ לְפָדוֹת, הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּנוֹ קוֹדֵמוֹ, שֶׁמִּצְוֹתוֹ עַל אָבִיו, וּמִצְוֹת בְּנוֹ עָלָיו:

והורע כחוו: הוא קודם לבנו – הכל מודים כל היכא דלית ליה חללא חמא סלעים הוא קודם את בנו, דמארה לדיה עדיף. כי פליגי, דאויכא חמא סלעים ממשעבדי וחמא בני חורי. ר' יהודה סבר, מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא, וחמא סלעים לדיה דאויכא זהו חבוה אויל כהן וטריף ממשעבדי, שהרי שעבודו של כהן קדים. והיינו דקאמר שמארתו על חביו, כלומה, שמאציו נשתעבדו הנכסים. ובהני חמא בני חלורי פריק לבריה מיד, דאי יהיב בני חורי משום פדיון לדיה, תו לא מיפריק בנו, דשמא שעבוד הלקוחות קודם ללידת בנו. ורבנן סברי, מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא, ואי יהיב בני חורי בשביל בנו תו לא מיפריק איהו, דכהן לא מאי טריף מלקוחות, הלכך מלוה לידה עדיף. והלכה כחכמים:

רע"ב – (ו) אחת זכרה ואחת שלא זכרה וכו' חין כאן לכהן כלום – דיך לומר המזכרת ילדה הנקבה: מת הבן בתוך שלשים יום – אזכורות ודאין לעלמא קאי: יחזיר – דנפל הוא. ולא מיחייב בפדיון עד לאחר שלשים יום: מת ביום שלשים כיום שלפניו – ואע"פ שנתן לו יחזיר. דגמרינן חודש חודש ממדבר, כתיב הכא (במדבר יח) ופדוינו מבן חודש תפדה, וכתיב במדבר (סג) פקוד כל זכור זכר מבן חודש ומעלה, דמשמע לאחר שלשים: ר' עקיבא אומר אם נתן לא יטול – מספקא ליה לר' עקיבא מדאכטריך למכתב ומעלה גבי ערכין, ולא גמרינן ממדבר, הו להו שני כתובים הבאים כאחד, ואין מלמדים, הלכך אם נתן לא יטול. ואם לא נתן לא יתן, דהמוליא מחברו עליו הראיה. והלכה כחכמים: בחזקת שלא נפדה – דלא עבד אינא דפריק תוך שלשים: לאחר שלשים בחזקת שנפדה – דכהן והוי מוליא מחברו

(ז) חמש סלעים של בן, במנה צורִי. שלשים של עבד, וחמשים של אונס ושל מפתה, ומאה של מוציא שם רע, בלם בשקל הקדש, במנה צורִי. ובלן נפדין בכסף, ובשורה כסף, חוץ מן השקלים:

סלעים של בן, שלשים של עבד, וחמשים של אונס ומפתה, ומאה של מוציא שם רע, כולם במנה אורישהוא כסף מזוקק. וכל כסף שהוא מדבריהם כגון הקנסות וכתובת אשה לדברי רמב"ם כולם כסף מדינה, שאחד משמונה חלקים שבהם כסף ושבעה חלקים נחשת. אבל רבותי הורו שכתובת בתולה יש לה דין כסף של תורה, שכן כתיב כמוהר הבתולות, ומאתן זוז הן של כסף נקי. ומשקל כל זוז תשעים ושש שעורות: וכולן נפדין – הכי קאמר, וכל הנפדים נפדין בכסף ובשורה כסף,

רע"ב – (ז) חמש סלעים של בן – הסלע האמור במשנה הוא השקל האמור בתורה בכל מקום. ופעמים נקרא בתורה כסף, חמשים כסף, מאה כסף. והוא היה בימי משה משקל שלש מאות ועשרים גרגירי שעורה. וזבית שני הוסיפו עליו והעלוהו למשקל שלש מאות ושמונים וארבע לשעורה. וכן מונים היום לחמש סלעים של בן, ונמלאו חמש סלעים משקל אלף ותשע מאות ועשרים שעורות בינוניות של כסף מזוקק: במנה אורי – היואל במדינת אור. וכל כסף של תורה, כגון חמשת

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

ולא שזה כסף. ומעשר שני נמי אין נפדה אלא
במטבע של כסף שיש עליו אורה ולא בשזה
כסף, דכתיב (דברים יד) ורית הכסף בידך,
כסף שיש עליו אורה:

(ח) אין פודין לא בעבדים, ולא בשטרות, ולא בקרקעות, ולא בהקדשות.
פתב לכהן שהיא חייב לו חמש סלעים, חייב לתן לו ובנו אינו פדוי, לפיכך
אם רצה הכהן לתן לו מתנה, רשאי. המפריש פדיון בנו ואבד, חייב
באחריותו, שנאמר (במדבר יח), יהיה לך ופדה תפדה:

פדוי, גזירה שמה יאמרו פדיון בשטרות: לפיכך
– לאמרינן שחייב לתן לו חמש סלעים
אחרים לפדיון בנו: אם רצה הכהן להחזירם
וליתנם לו במתנה רשאי – אבל תקנה אחרת
ליכא. ואע"פ שהכהן רשאי להחזיר וליתן
החמש סלעים במתנה לאבי הבכור, אם דעת
אבי הבן סומכת בודאי שיחזיר לו הכהן
החמש סלעים אין הבן פדוי בין החזיר הכהן
בין לא החזיר. כך נראה מן הגמרא: שנאמר
יהיה לך ופדה תפדה – כשהיה לך הפדיון אז
בנו פדוי, והאי קרא לאהרן נאמר:

(ט) הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב, ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם.
ואינו נוטל פי שנים בשבח, ולא בראוי בבמחזק. ולא האשה בבתפתה, ולא
הבנות במזונותיהן, ולא היבם. וכלן אין נוטלין בשבח, ולא בראוי בבמחזק:
רע"ב – (ט) ולא בנכסי האם – נכסי מלוג
של האם, דכתיב (דברים כא) כי הוא ראשית
אוננו לו משפט הבכורה, משמע לאדלידה קאי,
כלומר בנכסיו משפט הבכורה, ולא בנכסי
אשתו: ואינו נוטל פי שנים בשבח – אם
השביחו הנכסים לאחר מיתת האב קודם
שחלקו, אין הבכור נוטל פי שנים בשבח, אלא
שזמן את הנכסים מה הן שזין בשעת מיתת
אביהן, והבכור נוטל פי שנים בהן בלבד,
שנאמר (ס) בכל אשר ימלא לו, לא בשעת
מיתתו: בראוי – בנכסים שלא היה אביהן
מוחזק בשעת מיתתו אבל ראויין היו ליפול לו
בירושה ונפלו להן לאחר זמן, אין הבכור נוטל
בהן פי שנים: ולא האשה בכחבתה – בשבח
שהשביחו. אם אין שזין הנכסים בשעת מיתת
בעלה כדי שיעור כתובתה ואחר כך השביחו,
אינה נוטלת כתובתה אלא כמה שהיו שזין.
ואע"ג דבעלמא בעל חוב גובה השבח, מקולי

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

וסלקא לעתך אמינא דכמוחזק דמי, קמשמע לן. לאי מרישא הוה אמינא ראוי דקתני רישא שאין הבכור נוטל בו, כגון שנפלו להן נכסי אחי אביהן שלא היו לו בנים בשעת מיתת אביהן, ואין ראויין אלא מספק דשמא לא יהיה לו זרע:

(ו) אלו שאינן חוזרין בייבול, הבכורה, והיורש את אשתו, והמיבם את אשת אחיו, והמתנה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, מתנה במקרה. רבי אליעזר אומר, בלן חוזרין בייבול. רבי יוחנן בן ברוקא אומר, היורש את אשתו, יחזיר לבני משפחה וינקה להם מן הדמים:

חוזרין בייבול – סבר לה כרבנן דאמרי, תשובו, לרבות את המתנה, והני כולהו מתנה נינהו. בכור, לתת לו פי שנים, מתנה קרייה רחמנא. והיורש את אשתו, ירושת הבעל דרבנן. והמיבם את אשת אחיו, בכור קרייה רחמנא. מה בכורה חוזרת, אף יבם חוזר: היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה – ר' יוחנן בן ברוקא סבירא ליה ירושת הבעל את אשתו לאורייתא היא, והכא במאי עסקינן כגון שהורישתו אשתו בית הקברות. ומשום פגם משפחה אמור רבנן לשקול דמי וליהדר הקברות לבני משפחה: וינקה להם מן הדמים – דמי קבר אשתו. דהוא מיהת חייב בקבורתה. והלכה כחכמים דמתנה כמכר. וכו' יוחנן בן ברוקא דבעל שהורישתו אשתו בית הקברות שקיל דמי ומיהדר בית הקברות לבני משפחה, ומנכה להם מן הדמים דמי קבר אשתו:

אין בכור נוטל פי שנים בשבח הני מילי בשבח שטרך בו אחיו כגון זיבול שדות וקשקוש ועידוק: ולא בראוי ככמוחזק – לאתווי אס היה אבי אביהם חי בשעת מיתת אביהם והיו נכסים ראויים ליפול להם כשימות, אע"ג דודאי עתידים ליפול להם ואפילו יס לו בן אחר יטלו אלו חלק אביהן,

רע"ב – (ז) הבכורה – אינה חוזרת בייבול דכתיב (שם כ"א) פי שנים, מקיש שני חלקיו זה לזה, מנה חלק פשיטותו אינה חוזרת בייבול דירוקה היא דכתיב (שם) והיה ביום הנחילו את בניו, אף חלק בכורתו ירושה: והיורש את אשתו – דהאי תנא סבר לאורייתא היא, לשאר הקרוב אלו ממשפחתו וירש אותה (במדבר כז), מכאן שהבעל יורש את אשתו: והמיבם את אשת אחיו – ונטל חלק אחיו, ירושה גמורה היא ואינו מחזיר לשאר אחיו בייבול. דבכור קרייה רחמנא, והיה הבכור, והבכורה אינה חוזרת בייבול כדלפינן: והמתנה כדברי ר' מאיר – דמכר הוא לאמר רחמנא ליהדר בייבול, ירושה ומתנה לא: וחכמים אומרים מתנה כמכר – דכתיב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו, וקרא יתירא הוא, דהא כבר נאמר (שם) ושבתם איש אל אחוזתו, אלא לרבות את המתנה הוא דאתא: ר' אליעזר אומר כולן

גמרא – בכורות דף מט' ע"א

בחזקת שלא נפרדה גמרא איתמר הפודה את בנו בתוך שלשים יום רב אמר בנו פדוי ושמואל אמר אין בנו פדוי דכולי עלמא מעבשיו אין בנו פדוי לאחר שלשים יום ואיתנהו למעות ודאי בנו פדוי כי פליגי לאחר שלשים יום ונתעכלו המעות רב אמר בנו פדוי מידי דהוה אקידושי אשה התם לאו אף על גב דנתעכלו המעות הוה קידושי הכא נמי לא שנא ושמואל אמר לך התם בידו לקדשה מעבשיו הכא אין בידו לפדותו מעבשיו ואף על גב

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

דקיימא לן דכל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא הלכתא כוותיה דשמואל תנן מת בתוך ל' יום אף על פי שנתן לכהן יחזיר לו חמש סלעים טעמא דמת הא לא מת בנו פדוי הכא במאי עסקינן דאיתנהו למעות תא שמע בחזקת שלא נפדה עד (שיאמרו לו) [שיביא ראייה] שנפדה התם נמי דאיתנהו למעות בעינייהו תני תנא קמיה דרב יהודה הפודה את בנו בתוך שלשים יום בנו פדוי אמר ליה שמואל אמר אין בנו פדוי ואת אמרת בנו פדוי ואף על גב דקיימא לן כרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא הלכתא כותיה דשמואל: הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו וכו': תנו רבנן הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שמיצתו על אביו ומצות בנו עליו אמר ר' ירמיה הכל מודים היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו מאי טעמא דמצוה דידיה עדיף כי פליגי היכא דאיכא חמש משועבדות וחמש בני חורין ר' יהודה סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין פריק ליה לבריה ורבנן סברי מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא הלכך מצוה דידיה עדיף:

רש"י על הגמרא

דקאמר שמואלו על אביו כלומר שמואלו נשתעבדו אותו נכסים לכהן: ובהגך חמש בני חרי פריק לצניה – מיד דלוי יהיב בני חרי משום פדיון לדיהו חו לא מיפריק בנו דשמואל שיעבדו הלקוחות קודם ללידת בנו: לאו ככתובה בשטר דמיא – ואי יהיב בני חרי בשביל פדיון בנו חו לא מיפריק איהו דכהן לא מאי טריף לקוחות:

אקידושי אשה – דלוי יהיב לה השתא מיד ואמר לה התקדשי לאחר שלשים יום הויא מקודשת כלחמרינן במסכת קדושין (דף טז): ת"ש – ממתניתין מת האב בתוך שלשים בחזקת שלא נפדה כו' עד שיביא ראייה גרסינן ואי מייחתי ראייה הוי פדוי וקשיא לשמואל: ודידיה – חמש סלעים לדיהו אזיל כהן וטריף ממשעבדי שהרי שיעבדו של כהן קדם והיינו

זוהר – ויקרא דף טו' ע"א

דְתֵאנָא בְשַׁעְתָּא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשֶׁרְהָ בְעֵלְמָא, וְחָמָא דְמִתְבַּשְׂרָן עוֹבְדֵיהוֹן דְבְנֵי נְשָׂא לְתַתָּא, אֲתַגְלִיָּיא עֲתִיקָא קוּדְשָׁא בְזַעִיר אֲנָפִיו, וּמִסְתַּפְּלָן כָּל אֵינּוֹן אֲנָפִין בְּאֲנָפִין סְתִימִין, וּמִתְבַּרְכֵּן בְּלָהוּ. מֵאֵי טַעְמָא מִתְבַּרְכֵּן. מִשּׁוּם דְּמִסְתַּפְּלִין אֲלֵין בְּאֲלֵין בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, דְּלֹא סְטוּ לִימִינָא וּלְשִׁמְאֵלָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב (דף ט"ו ע"ב) יִשְׂרָאֵל יִחַזוּ פְּנֵימוֹ. וּמִתְבַּרְכֵּן בְּלָהוּ, וּמִשְׁקִינֵין דָּא לְדָא, עַד דְּאֲתַבְּרָן בְּלָהוּ עֲלֵמִיא. וּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּלָהוּ עֲלֵמִין כְּחַד, וּכְדִין אֲתַקְרִי (וכריה יד) יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

וכד חובי עלמא סגיא, אסתים עתיקא קדישא, ולא משגחין אנפין באנפין, וכדין דיניו מתערי בעלמא, וכורסון רמיו, ועתיק יומין אסתים, ולא אתגלייא. הדיא הוא דכתיב, (דניאל ז) תזה הוית עד די כורסון רמיו ועתיק יומין יתיב. עד די כורסון רמיו, דאינון כתרין עלאין, דמשקין לכלהו אחרניו, לאוקומי בקיומייהו. ומאן אינון. אבהו. ועתיק יומין יתיב, ולא אתגלייא. וכדין מהפכין חייבי עלמא רחמי לדינא:

תאנא. מסטרא דאימא, נפקין גרדיניו נימוסין קליפין, ואחדין בקולפוי דגבורה, שלטין על רחמי, כמה דאת אמר (במדבר טז) הנועדים על יי, על יי ממש. וכדין אשתכחו עלמין חסרין, (ס"א קטירין) דלא שלמין, וקטטותא אתער בכלהו:

וכד בני עלמא מכשרין עובדיהו לתתא, מתבסמן דיניו, ומתעברו, ומתערי רחמי ושלטין על ההוא בישא דאתער מן דינא קשיא. וכד מתערין רחמי, חדוה וניחומין משתכחין, משום דשליטין על ההוא בישא. הדיא הוא דכתיב, (שמות לב) וינחם יי על הרעה. וינחם משום (דשלטא על הרעה) דאתכפיא דינא קשיא, ושלטין רחמי:

תאנא, בשעתא דמתבסמן דיניו, ושלטין רחמי, כל כתרין וכתרא תב בקיומייהו, ומתברכאן בלהו כחדא. וכד תייבין כל חד וחד לאתריה, ומתברכאן בלהו כחדא, ומתבסמא אימא בקלדיטי גליפין ותייבין לסטרהא, כדין אקרי תשובה שלימה, ואתכפר עלמא, דהא אימא בחדוותא שלימתא יתבא, דכתיב, (תהלים קיג) אם הפנים שמחה, וכדין אתקרי יום הפפורים, דכתיב ביה (ויקרא טז) לטהר אתכם מפל חטאתיכם. ומתפתחין ג' תרעין דסטרין גליפין:

הלכה – הרמב"ם הלכות ברכות פרק ב'

(ג) ברכת הארץ צריך לומר הודייה בתחלתה ובסופה וחותרם בה על הארץ ועל המזון וכל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו וצריך להזכיר בה ברית ותורה ולהקדים ברית לתורה שהברית הזאת שאומרים בברכת הארץ היא ברית מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות והתורה כולה נכרתו עליה שלש בריתות שנאמר אלה דברי הברית וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב אתם נצבים וגו' לעברך בברית וגו':

(ד) ברכה שליטת פותח בה רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך או נחמנו יי אלהינו בירושלים עירך וחותרם בה בונה ירושלים או מנחם עמו ישראל בבנין ירושלים ולפיכך נקראת ברכה זו נחמה וכל מי שלא אמר מלכות בית דוד בברכה זו לא יצא ידי חובתו מפני שהיא ענין הברכה שאין נחמה גמורה אלא בחזרת מלכות בית דוד:

חק לישראל – פרשת ראה יום ה'

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה,
דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.